

DESALNIETTEMIN
INGEBORG DELEYE

Eerlijk duurt het langst

Zucht. Excuseer! Uitadem en bij uitbreiding luid zuchten en ongenueerd CO₂ verspreiden is ongetwijfeld niet langer ecologisch verantwoord. Toch kon ik weinig anders bij het bericht dat de Zweedse confectieketen H&M (opnieuw) onder vuur ligt omdat hun Conscious-collectie 'misleitend' is. Dat vindt de Noorse consumentenbond, die opmerkte dat de keten de klant niet informeert waarom precies die Conscious-stukken beter zijn voor het milieu dan de reguliere collecties. Omdat we als klant niet geïnformeerd worden, moeten we H&M 'vertrouwen' dat zijn inzet wel degelijk duurzaam is, en geen goedkope marketingtruc. We kennen Hennes of Mauritz niet persoonlijk, of ze te vertrouwen zijn kunnen wij u niet vertellen.

We weten allemaal hoe het met die trucjes gaat. Plak 'conscious' of 'green' achter een merknaam en mensen zien hun voetafdruk met elke muisklik op de webshop kleiner worden. Ook al zit de duurzaamheidsfactor misschien in weinig meer dan het gebruik van een kleurenpalet in aardetinten of een prijskaartje van gerecycleerd

De consument is geen analfabetische kleuter die je het grote plaatje maar beter bespaart

biokarton. Zijn de kleren te goedkoop om duurzaam te zijn? Er zijn vernietigende rapporten genoeg over de high-end (lees: dure tot heel dure) mode die aantonen dat duur niet per se gelijkstaat aan duurzaam, dus prijs is alvast geen garantie. Het ding is: we wéten het niet.

Zolang merken niet duidelijk afbeelden waar, hoe en met welke materialen een bepaald kledingstuk geproduceerd is, kun je van de consument geen vertrouwen verwachten. Zelfs al zou de boodschap luiden 'Dit kledingstuk is voor 80% van biokatoen, aan die andere vervuillende 20% werken we nog' of 'Dit is een heel onduurzaam product, onze oprechte excuses, we planten duizend bomen om het goed te maken', dan nog zou de transparantie vertrouwen scheppen. De consument is geen analfabetische kleuter die je het grote plaatje maar beter bespaart. Eerlijk duurt het langst, en ongetwijfeld ook het duurzaamst.

'Ik vind dat de volgende Bond een vrouw moet zijn, dus ik kom niet in aanmerking'

Zo ontwijkt acteur **CILLIAN MURPHY**, Tommy Shelby in 'Peaky blinders', tegenwoordig de eeuwige vraag of hij James Bond zou willen spelen (in 'The Guardian').

Kunstenaars strijden tegen onderbetaling

'Elke keer moet ik de gêne overwinnen om een vergoeding te vragen'

Talk of the town op Theater aan Zee: ondanks alarmbellen blijven veel mensen in de artistieke wereld teren op onderbetaald werk. De cultuursector zoekt creatieve oplossingen. 'Kunstenaars zijn bereid voor weinig te werken, zo krijgen we geen realistisch beeld van het probleem.' **GILLES MICHIELS**

Er bestaat een meme over: wat als je andere beroepen zou betalen zoals kunstenaars? Zegt de chirurg: 'Ik doe de ingreep gratis, maar de patiënt verzekerde me exposure.' Zegt de ceo: 'Ik doe twee dagjobs om mijn werk als ceo te betalen. *Love of labor, you know!*'

Maak van hen een danser en een schrijver, en het beeld wordt veel minder surreëel. In 2016 bracht het onderzoek 'Loont pas-sie?' de inkomens van Vlaamse

kunstenaars voor het eerst in kaart. De cijfers waren onrustwekkend: in de meeste kunsttakken kon slechts een op de tien van zijn kunst leven.

Beterschap is niet in zicht, toonde de recente ronde project-subsidies aan, waarbij slechts 17 procent van alle aanvragers werd beloond. Berucht zijn de verhalen van grote bands die op festivals minder dan de poetsploeg verdienen, of jonge dansers die zelfs voor een auditie moeten betalen. Deze week gooide Theater

aan Zee samen met cultuurtijdschrift *Rekto verso* de discussie over onderbetaling weer open.

Vrijwilligerswerk

'Wij danken de status van onze cultuur aan kunstenaars, maar zij verdienen het minst van iedereen', zegt Matthijs de Ridder, auteur en voorzitter van de Vlaamse Auteursvereniging. 'Zeker: als kunstenaar kies je voor vrijheid en een bepaalde onzekerheid, maar er is een grens. Nu moet je al heel veel opdrachten uitvoeren om aan

Ook dat nog

Anarchie op Abbey Road

Gisteren was het vijftig jaar geleden dat The Beatles *Abbey Road* uitbrachten, en dat zullen ze in de gelijknamige straat geweten hebben. Maar liefst 3.500 fans daagden op om zich op het legendarische zebrapad te laten fotograferen, Beatles-imitators brachten hun gitaar mee, een van hen vroeg zelfs zijn vriendin ten huwelijk op het zebrapad. (Ze zei 'ja!') Afwezig waren de nog levende Beatles Ringo Starr en Paul McCartney. Die laatste

Imitators aan het werk. © pn

bracht vorig jaar wel een bezoek aan de plek voor de 49ste verjaardag, gevolgd door een concertje in de Abbey Road Studio's ernaast. Verschillende aanwezigen drukten hun medeleven uit met de buschauffeurs die moesten passeren. (isg)

Anne-Mie Van Kerckhoven: 'Het is tijd dat er een steunpunt komt voor zelfstandige kunstenaars.' © Johan Jacobs

een normaal loon te geraken. Kunstenaars zijn vaak bereid voor weinig te werken, maar zo krijgen we geen realistisch beeld van het probleem.'

Lang schreef Gaea Schoeters tv-scenario's om haar werk als auteur te financieren. In 2015 stopte ze daarmee om professioneel auteur te worden. 'Maar als ik de rekening maak, levert één dag werken als scenarist mij hetzelfde op als een week werken voor een krant, een maand voor theater of een jaar als fictieauteur. Vier jaar

later is mijn opgebouwde spaargeld weg en moet ik dringend een alternatief vinden om mijn auteurschap te financieren.'

Zo ma skeert de zelfstandigheid van veel kunstenaars een precare werksituatie. Actrice Joke Devynck maakte in 2017 na jaren van werk in opdracht de monoloog *Kleur*. 'Zonder vaste structuur was ik aangewezen op subsidies, maar in de tijd tussen mijn aanvraag en hun antwoord had ik mijn stuk al geschreven. Ondanks een gunstig advies kreeg ik niets,

'Wij danken de status van onze cultuur aan kunstenaars, maar zij verdienen het minst van iedereen'

MATTHIJS DE RIDDER
Voorzitter Vlaamse Auteursvereniging

waardoor ik anderhalf jaar van schrijven, maken en opvoeren als vrijwilliger heb overbrugd. Op de duur ging ik bedelen bij mijn buurman Jan De Nul.'

Brood op de plank

'Het probleem is dat ons werk onzichtbaar is zolang we het niet tonen', stelt Devynck. In periodes van creatie worden individuele kunstenaars zelden vergoed. 'Dankzij *den dop* en mijn tv-werk kon ik in deze job blijven, maar ik ben 46 jaar, alleenstaande moeder van drie en wil ook brood op de plank. Wie een uitkering krijgt, durft niet meer te zeggen dat hij projecten weigert vanwege hun kwaliteit. Soms overweeg ik om ander werk te zoeken.'

Die onzekerheid gaat niet alleen ten koste van de kunstenaar, die zich nauwelijks een experiment kan veroorloven, maar ook van de kunst. 'Ging de artiest vroeger rond met zijn hoed, dan gaat hij nu langs zeven instanties om geld te vinden', zegt Devynck. Het maakt dat freelancers elkaar beconcurreren en zwak staan in de onderhandeling: als de één niet voor de helft van de prijs werkt, springt een ander wel in het gat. 'Zelf sprak ik eens met een producent af om twee projecten te maken', zegt Schoeters. 'Door gebrek kreeg ik voor het kleinste van de twee de helft van het normale loon, maar dat zou ik bij het grote project wel recupereren. Een halfjaar later verneem ik dat dat grote project niet doorgaat.'

'Als kunstenaar moet je telkens weer de gêne overwinnen om een vergoeding te vragen', zegt beeldend kunstenaar Anne-Mie Van Kerckhoven. Zij haalt inkomsten uit twee galerijen, die de vaak karige fee voor tentoonstellingen compenseert. 'Ik was onlangs voor een vergoeding van 4.000 euro maanden bezig aan een overzichtsexpo. Achteraf was ik failliet. Eén keer nam ik een onervaren zakelijke tussenpersoon in de arm, dat heeft me al mijn winst en veel stress gekost - het duurde een halfjaar om er weer bovenop te komen. Het is tijd dat er een steunpunt komt voor zelfstandige kunstenaars.'

Vijf voorstellen voor een oplossing

- Voer een **Charter Fair Practice** in. Het charter, een idee van het Overleg Kunstenorganisaties, definieert principes voor correcte betaling, goede arbeidsomstandigheden en transparante samenwerking in alle kunstdisciplines. In Nederland bestaat een Fair Practice Code sinds 2017.
- **Maak subsidies bindend.** Maak dat fair practice een voorwaarde is voor de toekenning van subsidies, en stel daarvoor voldoende middelen ter beschikking.
- **Stel een modelcontract** op. Auteursvereniging VAV en uitgeververeniging GAU stelden een basis op waaraan elk contract moet voldoen. Hun model kan in aangepaste vorm binnen andere disciplines geïntroduceerd worden.
- **Gebruik de cultuurcalculator.** Deze website, ontwikkeld door de vakbonden, berekent hoeveel cultuurwerkers kunnen vragen voor een opdracht. Zo staan cultuurwerkers sterker in de onderhandeling met hun opdrachtgevers.
- **Organiseer een sterker sociaal overleg.** Of je nu hopt van het ene naar het andere losse contract of werkt als zelfstandige, freelancers staan samen sterker. Kunstenaars worden al vertegenwoordigd in belangenorganisaties, maar de minister kan hun aanbevelingen naast zich leggen. Een overlegstructuur voor de hele sector kan meer wegen op het beleid.

Country

Willie Nelson geveld door longproblemen

Countrylegende Willie Nelson heeft de resterende dertig concerten van zijn tournee geannuleerd wegens ademhalingsproblemen.

Professioneel gaat het Nelson, 86, nog steeds voor de wind. De tournee ondersteunde zijn 98ste studioplaat *Ride me back home*, die vorige maand op nummer achtien binnenviel in de charts. Qua gezondheid gaat het soms minder. Vorig jaar moest hij concerten afzeggen door een griep en een andere ziekte. In 2017 kampte hij ook al met ademhalingsproblemen. In zijn bericht naar de fans schreef hij wel *'I'll be back'*. (isg)

Restitutie

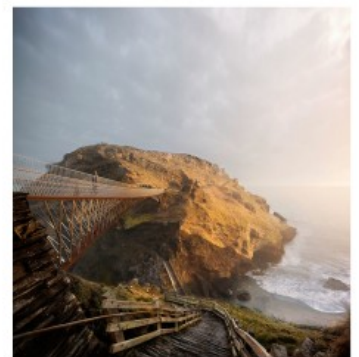
Jamaica vraagt erfoed terug van British Museum

De Jamaicaanse minister van Cultuur, Olivia Grange, wil dat het British Museum houtsculpturen teruggeeft van de Taíno-indianen, de oorspronkelijke bewoners van het eiland. De 500 jaar oude figuren werden in de koloniale periode meegenomen. 'De meeste worden zelfs niet tentoongesteld', zei Grange in het parlement. Het museum zegt dat het nog geen officieel verzoek heeft ontvangen en dat een krukje en een figuur van de Taíno al sinds 2009 in de permanente expo staan. Het museum heeft onder meer ook van Griekenland vragen tot restitutie gekregen. (isg)

Architectuur

Een nieuwe brug naar het kasteel van koning Arthur

Tintagel Castle, aan de noordkust van Cornwall, heeft er een gloednieuwe attractie bij. Het kasteel waar koning Arthur volgens de legende werd geboren, ligt op een schiereiland aan een dramatische kloof. De Belgische architect en ingenieur Laurent Ney en William Matthews, die met Renzo Piano aan de Shard werkte in Londen, tekenden een - schijnbaar - vederlichte structuur uit gepolijst staal en lokale schalies. Bezoekers met mobiliteitsproblemen reagerden al enthousiast dat ze niet meer langs de oude trappen hoefden af te dalen in de kloof, en weer naar boven klimmen. (isg)

De brug boven de oude trappen. ©Ney+Partners